

Resum de les opinions del Grup de Lectura a la trobada del 15 de febrer de 2010 sobre LA NIT DE LES PAPALLONES, de Jordi Coca:

Els membres del Grup de Lectura van tenir l'ocasió, a més d'exposar els seus comentaris sobre el llibre, de fer les preguntes que els havia suscitat el text, ja que vam poder gaudir de la presència de Jordi Coca, qui, amb gran amabilitat i precisió de detalls, va anar contestant totes aquelles qüestions que se li van plantejar.

Moltes persones del Grup van trobar l'argument de la novel·la prou original ja que els va facilitar un acostament a un món, —el de l'ambient noctàmbul de la Barcelona dels setanta i concretament el del music-hall—, que en bona part desconeixien. Es va considerar, arran d'això, que la descripció que el text fa de la nit barcelonina i les seves diferents localitzacions és magnífica. Se'n va destacar especialment la de l'històric local El Molino, del Paral·lel, del qual les persones del Grup que hi havien anat van recordar-ne les vedettes, els còmics i l'ambient entre tronat i arrauxat, però sempre alegre i freqüentat per un personal que s'ho volia passar bé, sempre dins d'uns límits establerts que mai no arribaven a molestar ni a ofendre ningú.

Es va parlar també de la superficialitat de l'època i de la mitificació excessiva de la novetat —o la revolució, segons qui opinava— que va significar Christa Leem en el music-hall del tardofranquisme i la transició democràtica, bo i tenint en compte que és la figura d'aquesta artista la que inspira el personatge principal de la novel·la, l'estriper Carla.

Es va considerar que Carla és un personatge fràgil i vulnerable, una noia amb tendència autodestructiva, que de vegades neguiteja el lector, que voldria que reaccionés davant l'utilització que en fan els altres personatges; es va concloure que Carla és una víctima d'unes circumstàncies molt concretes i que, al capdavall, tot i viure voltada de gent, acaba no sent ajudada per ningú. El pendent cap a la droga és definitiu per a ella, i més si li afegim una precarietat afectiva, una mare dominant i la falta, potser, del referent paternal.

El personatge del periodista-narrador és el que va suscitar més debat, ja que en general se'l va trobar reiteratiu. Alguns lectors tampoc no van entendre la fascinació absoluta del personatge per Carla; també es va dir que el periodista és un personatge autocompassiu i que viu presoner d'una certa frustració davant el fet que Carla no li reconegués mai la part que li corresponia del seu èxit com a artista, ja que ell considera que la va descobrir al públic. Tot i així, per a alguns lectors, el fet que el discurs del periodista caigui en reiteracions ajuda a copsar el perfil psicològic dels personatges de l'obra. Es van esmentar com a personatges potents de la novel·la, a part dels dos protagonistes, Fernanda, Estrada, la mare de Carla i Julia.

El títol de l'obra va provocar distints posicionaments: per un cantó, es van recordar les connotacions pejoratives que la paraula «papallona» té en llengua francesa, ja que ve a ser un equivalent de prostituta; d'altra banda, es va trobar encertat el títol, atesa la idea efímera que suscita: la papallona nocturna les ales de la qual es cremen sota la llum potent dels focus del cabaret o en acostar-se a la perillosa flama de la vida que tria.

Un altre dels interrogants plantejats va ser la definició del gènere de l'obra: novel·la, retrat d'època, crònica periodística van ser algunes de les opcions esmentades, tot i que la gran pregunta de la nit va ser on començava la veritat i on acabava la novel·la o, dit altrament, si el personatge de Carla era una representació de Christa Leem, ¿el personatge del periodista-narrador era Jordi Coca? On quedaven les fronteres entre la realitat i la ficció?

Jordi Coca va respondre concisament a tot plegat començant pel títol de l'obra: ell mai no ha considerat els personatges de Carla i Julia com a prostitutes, tot i que poden moure's pel límit de la prostitució, per allò que ell anomena «la part obscura de la nit». També va comentar que la novel·la, de bon principi, es deia «El joc etern» i que el títol es va canviar a *La nit de les papallones* després que Coca ho acordés amb la seva editora Pilar Beltrán.

Coca va deixar clar que Carla no és Christa Leem, sinó que només s'hi inspira. De fet la majoria de personatges són inventats, excepte Fernanda i Joan Estrada, com també són fruit de la imaginació de l'escriptor els números d'striptease descrits en el llibre.

Tot i que el text pugui semblar autobiogràfic, no ho és en absolut, ja que Jordi Coca mai no ha estat periodista i encara menys cronista de la nit barcelonina. És a partir de la tècnica narrativa que el personatge del periodista es converteix en un jo narrador que s'associa amb l'autor de la novel·la. I Jordi Coca ho va voler així per aconseguir que el relat tingués un gran to de versemblança.

Coca va explicar que el seu interès pel music-hall neix dels espectacles de «varietés» que feien, als anys cinquanta, en cinemes barcelonins com el Versailles com a complement de les pel·lícules, i també d'un llibre en què va col·laborar sobre El Molino, obra projectada per Lluís Permanyer però que no va arribar a veure la llum.

L'autor de *La nit de les papallones* va reconèixer que el personatge del periodista li va resultar de gran dificultat, ja que primer va construir una argumentació al seu voltant, una història personal que corria paral·lela a la de Carla, i que va decidir de suprimir per donar tot el protagonisme a la jove estríper. Així, va convertir el periodista en una mena d'emulació de Philip Marlowe: només una veu, sense passat ni entorn, que narra la nit barcelonina del final del franquisme i els primers anys de la transició. Coca va dir també, amb gran sinceritat, que el personatge possiblement no li hagi quedat resolt del tot.

Per a Coca, Christa Leem, la inspiradora de Carla, va ser una dona del seu temps, fruit de les idees del maig del 68, en una època on dominava l'art conceptual i el desig de canvi estètic i de revolució sexual. Leem va encarnar una cosa nova en un món, el del music-hall, on tot era codificat: al costat de les vedettes de sempre, plenes de plomes i lluentons, ella sortia a l'escenari amb texans o vestida de carrer. Va ser un mite de la modernitat i de la intel·lectualitat de l'època que va atraure artistes com Joan Brossa, amb qui va col·laborar. Jordi Coca va recordar que Brossa distingia entre la fantasia —les vedettes carregades de plomalls i lluïssor— i la imaginació: Christa Leem i el seu ball de gestos originals i alliberat d'artificis.

Coca va recordar que en la nit de la Barcelona dels setanta es va produir un cert acostament entre els ambients de la «gauche divine» com Bocaccio i els més populars del Paral·lel, tot i que a la llarga va ser una connexió del tot fictícia, una mica en la línia del que ja havia passat durant la dècada de 1920. La diferència era que l'ambient del Paral·lel i la Rambla qüestionava frontalment el sistema, amb figures com la mateixa Christa o el pintor Ocaña i amb un to clarament anarquista, mentre que els ambients més refinats es definien d'esquerres, però no rebutjaven el sistema d'organització social. Per a Coca, en aquella època es vivia una dualitat molt clara: el dia, el món real, era el franquisme; la nit, en canvi, era El Molino.

Jordi Coca va explicar que, com a autor, no li interessaven els arguments, i que voldria sempre escriure novel·les sobre res, a la manera de Marguerite Duras, tot i que reconeix que aquest propòsit és poc agraït per als lectors de la novel·la considerada més típica. Ell va tractar, en l'obra, que la informació anés apareixent ben dosificada perquè la novel·la creixés a mesura que els personatges s'hi incorporaven.

Finalment, va comentar que Christa Leem va acabar una manera força semblant a la fi de Carla en la novel·la: Leem va caure en el parany de la cocaïna en els ambients de Bocaccio, i posteriorment també va ser presa de l'heroïna. Un italià anomenat Antonio va propiciar-li unes gires per països del Mediterrani —Itàlia, Grècia, Creta, Israel— i sembla que va desenganxar-se

de la droga durant una temporada. Després del seu retorn a Barcelona i el seu debut a la Cúpula Venus, el 1982, Christa torna a recaure. L'any 1985, després d'actuar al programa de televisió de l'Àngel Casas, Christa Leem desapareix. Més tard, ens diu Jordi Coca, s'ha sabut que va viure dinou anys en una escala del carrer Nou de la Rambla, just a la part posterior d'on hi havia el Barcelona de Noche i on ara hi ha la nova caserna dels Mossos d'Esquadra, i que l'any 2004 va morir d'un càncer als 51 anys.

Com d'habitud, el nostre agraïment més sincer als components del Grup de Lectura per la seva assistència i per les seves encertades contribucions al debat i en aquesta ocasió, i molt especialment, volem donar les gràcies més sinceres a Jordi Coca, que ens ha acompanyat en la nostra trobada i ha respost amb gran gentilesa tots els nostres requeriments. Us esperem a la nostra pròxima cita:

LA BÈSTIA DEL COR / LA BESTIA DEL CORAZÓN, de Herta Müller, Bromera, 2009, 176 pg. / Siruela, 2009, 192 pg.

(Dilluns, **15 de març** de 2010, a les 7 de la tarda).